

Gavà: històries medievals

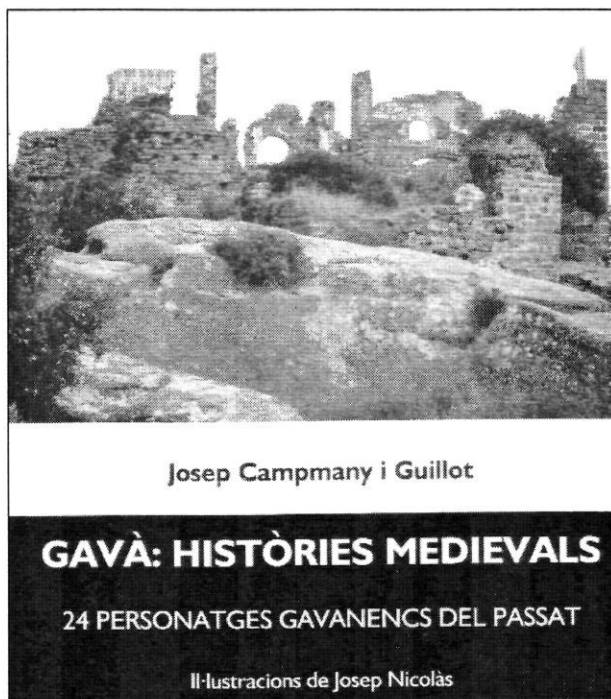
Josep Campmany

Associació d'Amics del Museu de Gavà
Gavà, 2006

JAVIER CLEMENTE HERNÁNDEZ

Josep Campmany és físic i es dedica a la investigació en aquest camp del coneixement. També és, com a ell li agrada matissar, no tant un "historiador" com un "estudiós de la història". D'aquesta doble caracterització es nodreix el seu darrer llibre. Es tracta d'un treball d'història, certament, però que, alhora, presenta les característiques d'una prova divertida sotmesa a examen. El llibre supera de bon tros, amb la seva gosadia experimental,

una dificultat que, en general, els llibres d'historiadors fets per a historiadors deixen sense resoldre i que afecta el lector que, simplement, vol saber història, però que demana un llenguatge entenedor i, si pot ser, engrescador. El llibre *Gavà: històries medievals. 24 personatges gavanencs del passat* utilitza la tècnica de la història narrativa per aproximar el passat medieval al lector; explica d'una forma una mica novel·lada el que podria haver estat el fet concret que algun arxiu recull. Així, cada capítol està dedicat a un personatge del qual es recrea un episodi documentat. Un cop narrat l'episodi, cadascuna d'aquestes unitats va seguida d'un assaig més ortodox, en què, amb tot l'aparell crític usual, s'analitza el context de cada personatge i el seu moment històric. El model de la sèrie televisiva

Històries de Catalunya serveix per entendre, abans de trobar-se amb l'obra de Campmany, la seva pretensió. I és que el nostre divulgador l'ha escrit, com a la força s'ha de fer en un guió de televisió, pensant en molts lectors o espectadors diferents i, per tal d'atrapar-los a tots, ha confegit una aproximació gairebé lúdica a cada capítol de la seva obra. Per poder fer aquesta tasca, a en Campmany li ha calgut, a diferència del que uns

guionistes i prou trobarien ja fet, ficar-se de valent en una investigació prèvia. La majoria de les fonts utilitzades en el llibre són inèdites, i es basen en el conjunt de més de vuitanta pergamins medievals procedents de l'antic arxiu de la baronia d'Eramprunyà, localitzats recentment a l'Arxiu de l'Arquebisbat de Tarragona. El mèrit de l'investigador que Campmany porta a les seves espatlles és evident i, al rigor amb què sempre l'hem vist treballar, se li ajunta ara la dificultat de veure-se-les amb una quantitat ingent de nova documentació. Entre les fonts, en Campmany ha sabut fer la recerca de manera més que correcta, sí, però també creiem que l'ha encertada de ple en fer una tria de persones, no necessàriament "personatges", amb les quals el passat se'ns recrea. Dotze

homes i dotze dones passen davant els nostres ulls i, amb ells, la visió dels seus respectius mons, amb llurs perspectives vitals.

Entre els personatges del llibre, n'hi ha de ben diversos. En començar per Gàvius, un tribú "de pura soca" (p. 9) reculem fins a la romanitat. Amb una iemenita que corre entre Begues i Gavà entenem molt bé la manca d'uniformitat en una societat de domini musulmà, i fins i tot recordem com els àrabs del seu poble es revoltent contra emirs de Còrdova en tres ocasions (p. 17). Comptant amb el calendari islàmic quan en Campmany ens parla de Guifré el Pelós (p. 21), se'ns situa en el context precís on els francs són els nouvinguts en un terreny en què, per la toponímia, queda la petjada clara de qui eren els dominants, potser ajudats per la també recordada "ira d'Al-là" (p. 22). Amb testaments com un del 957, casaments de la mateixa època, o condemnes com les que un pobre serf pateix el 987, ens apropem a les portes de l'any 1000. Episodis situats a la torre comtal de Gavà -identificada ara gràcies a la deducció que Campmany aplica a l'estudi minuciós dels capbreus (p. 48)-, al castell d'Eramprunyà o al Calamot ens situen al segle XI. I, a poc a poc, anem resseguint la història

amb les històries de divorcis (p. 62), de mort, com la d'un vassall de Guillem de Sant Martí (p. 68), o d'assalts que podem conèixer al detall (p. 74). A finals del XII apareixerà algun dels personatges molt relacionats amb Castelldefels, com ara el primer senyor feudal d'aquest terme, Tició. El veurem primer, però, sotmès a examen i descobert com a corrupte delegat del comte de Barcelona. Relacionats amb Castelldefels, ja que hi som, recordarem que també s'analitzen l'establiment del domini del monestir de Santa Maria de Castelldefels, la guerra civil catalana del segle XV i alguns episodis de violència feudal contra Castelldefels protagonitzats pel senyor d'Eramprunyà, Guillem de Sant Martí. Recuperant en paral·lel el que pertoca més a Gavà, Campmany amaneix el seu llibre amb relats d'històries on el cor pren protagonisme: coneixerem una amant de Jaume I (p. 98), una dona separada però no divorciada (p. 104) i, fins i tot, un episodi novel·lat que l'autor titula "Les monges dissolutes" (p. 122). Abans d'arribar a la fi d'Eramprunyà (p. 146) trobarem més històries pel camí, totes elles molt ben explicades, com contalles dels temps vells, però amb el rigor documental que justifica a totes i cadascuna d'elles. L'experiment paga la pena.